

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 6.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.6.31>

УДК 339.9:339.5

В. О. Фірсанова,

к. е. н., старший викладач кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4401-7643>

ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ВІЙНА США ТА КИТАЮ У ГЛОБАЛЬНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

V. Firsanova,

*PhD in Economics, Senior Lecturer of the A.P. Golikov Department of
International Economic Relations V. N. Karazin Kharkiv National University*

THE USA AND CHINA TRADE AND ECONOMIC WAR IN THE GLOBAL SYSTEM OF INTERNATIONAL TRADE

У статті досліджено сутність категорій торговельна війна та торговельно-економічна війна у міжнародних економічних відносинах. Публікація висвітлює міжнародний економічний конфлікт між США та Китаєм, який економісти визначають як торговельну війну або як торговельно-економічну війну. Актуальність теми цієї статті обумовлена тим, що торговельно-економічна війна між цими двома наддержавами продовжується вже тривалий час та переходить на новий етап розвитку, залучаючи все більше держав. Запропоноване авторське визначення терміну

«торговельно-економічна війна». У статті обґрунтовано причини визначення міжнародного економічного конфлікту між США та Китаєм як торговельно-економічну війну. Проаналізовано вплив та наслідки торговельно-економічної війни між США та Китаєм у двосторонній торгівлі між цими країнами та у глобальній системі міжнародної торгівлі. Також було проаналізовано вплив цієї торговельно-економічної війни на світові інтеграційні процеси та функціонування СОТ.

The global international trading system has been influenced by the trade and economic war between China and the United States since 2018. Today, this trade and economic war is the largest international economic conflict in the 21st century. The USA and China are superpowers in modern international economic relations, and that is why this confrontation affects the entire global system of international trade. As of 2024, this international economic conflict is entering a new phase because of new trade restrictions. The background to the international economic conflict began a long time ago, because the United States and China have long considered each other as strategic competitors in the world economy in their official government programs. Due to this confrontation between the United States and China transformation of the world integration processes are taking place in the global international trade system. There is an integration processes development in the Asia-Pacific region in the form of the Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) free trade area creation and the NAFTA free trade area transformation into a new one called United States-Mexico-Canada Agreement (USMCA). The article examines the essence of the trade war and the trade and economic war categories in the international economic relations theory. The publication highlights the international economic conflict between the US and China, which economies determines as a trade war or as a trade-economic war. The relevance of the article topic is conditioned by the fact that trade-economic war between these two superpowers has been going on for a long time and is moving to a new stage of development and includes more countries. The article

substantiates the reasons for defining the international economic conflict between the USA and China as a trade and economic war. The impact and consequences of the trade and economic war between the USA and China in bilateral trade between these countries and in the global system of international trade are analyzed. Also, the impact of this trade and economic war on global integration processes and the WTO functioning was analyzed.

Ключові слова: *наддержава, Китай, США, міжнародний економічний конфлікт, протистояння, торговельна війна, торговельно-економічна війна, двостороння торгівля, глобальна система міжнародної торгівлі, інтеграційні процеси, СОТ.*

Keywords: *superpower, China, USA, international economic conflict, opposition, trade war, trade and economic war, bilateral trade, global system of international trade, integration processes, WTO.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Торговельно-економічна війна США та Китаю розгорнулася у 2018 році і стала великим потрясінням у сучасних міжнародних економічних відносинах. У ХХІ столітті ще не було таких великих міжнародних економічних конфліктів такого масштабу між найпотужнішими наддержавами у світовій економіці. Торговельно-економічна війна між США та Китаєм станом на 2024 рік ще не закінчилася та переходить у іншу фазу розвитку. Вона змінює світову економіку та, насамперед, структуру глобальної системи міжнародної торгівлі і сповільнює економічний розвиток Китаю та США, темпи зростання світової торгівлі. Наразі немає чітких термінів закінчення цього міжнародного економічного конфлікту. У перспективі остаточні наслідки торговельно-економічної війни також до кінця неможливо розрахувати. Все більше держав вже включаються у торговельно-економічну війну на стороні США. Глобальна система міжнародної торгівлі буде продовжувати своє існування в умовах торговельно-економічної війни між США та Китаєм і всі ж інші держави

також будуть під впливом цього протистояння. Міжнародний економічний конфлікт задає новітні тенденції у світових інтеграційних процесах. Багаторічна система СОТ також знаходиться під загрозою існування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У своїх наукових працях такі вітчизняні вчені як Шнипко О.С., Безрукова Н.В., Серпухова М. Ю., Мазоренко О. В. та ін. займалися теоретичними засадами торговельних війн. Висвітлювали теорію та світову практику торговельних війн такі зарубіжні вчені як Korstiens J., Korstiens M. Дослідженням причин та наслідків торговельного протистояння США та Китаю приділяли увагу у своїх публікаціях такі вітчизняні вчені як Якубовський С.О., Родіонова Т.А. та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження торговельно-економічної війни між США та Китаєм, її вплив на глобальну систему міжнародної торгівлі та світову економіку в цілому.

Виклад основного матеріалу дослідження. Починаючи з березня 2018 року у глобальній системі міжнародної торгівлі розгорнулося масштабне протистояння між двома найпотужнішими країнами або наддержавами у світі – США та Китаєм. Це протистояння або міжнародний економічний конфлікт у світовій економіці між такими наддержавами економісти називають торговельною війною або виділяють як торговельно-економічну війну.

Насамперед, в економічній літературі використовується таке поняття як торговельна війна. Торговельна війна – торгове суперництво двох чи більше країн, що проводиться з метою захоплення зарубіжних ринків або запобігання торговельної «окупації» чи експансії національної економіки[9].

За напрямком дій можна виділити два типи торговельних війн: наступальні та оборонні. У наступальних торговельних війнах держава докладає дій до завоювання ринку чи збільшення своєї частки у прибутку від збуту товару[9].

При оборонних торговельних війнах держава намагається зберегти свою частку ринку і відповідати на наступальні дії іншої держави

«симетричними» діями. До методів оборонної торговельної війни відносяться: підвищення імпорتنих мит; зниження імпорتنих квот; запровадження нетарифних обмежень – бар'єрів, пов'язаних із ускладненням процедури ліцензування; запровадження технічних бар'єрів, які передбачають виникнення складнощів із відповідністю імпорتنих товарів національним стандартам та технічним умовам[9].

В історії міжнародних економічних відносин торговельні війни беруть свій початок з кінця XIX ст. Вперше в історії такі війни почала вести Британська Імперія проти інших країн для досягнення економічної першості у світовій економіці[9].

В свою чергу США вже не в перше в історії міжнародних економічних відносин ведуть торговельні війни[9].

Але всі вони за своєю специфікою та масштабами були саме торговельними війнами тому що, у свій час розгорталися зовсім в інших умовах. Сьогоднішній конфлікт між такими наддержавами значно більше, аніж просто торговельна війна, адже наразі світова економіка має тенденцію до діджиталізації, яка надає новітній імпульс розвитку світових ринків та ін. Використання терміну «торговельно-економічна війна» є доречним через те, що цей міжнародний економічний конфлікт матиме довгострокові наслідки для світової економіки у контексті трансформацій та розширення інтеграційних процесів у глобальній системі міжнародної торгівлі.

Тому, автором запропоновано декілька визначень терміну «торговельно-економічна війна»:

1.)Торговельно-економічна війна – суперництво однієї держави з іншою або груп держав між собою з метою економічної експансії ринків однієї держави іншою або групою держав.

2.)Торговельно-економічна війна – комплекс протекціоністських мір однієї держави/груп держав по відношенню до держави чи груп держав з метою недопущення експансії своїх національних ринків іншою державою або групою держав.

3.)Торговельно-економічна війна – міжнародний економічний конфлікт між державами або групою держав, який включає в себе міри, які направлені на нанесення економічної шкоди іншій державі або групі держав у сфері міжнародної торгівлі та економіки.

4.)Торговельно-економічна війна – комплекс протекціоністських мір, які вводяться однією державою або групою держав по відношенню до іншої держави чи груп держав. Метою цих мір є збільшення економічного домінування однієї держави або груп держав у регіоні та/або у світі у міжнародній торгівлі та стримування економічного розвитку однієї держави чи груп держав.

5.)Торговельно-економічна війна – комплекс економічних інструментів для досягнення першості та домінуючого впливу у геополітичній сфері шляхом введення протекціоністських мір однією державою/групою держав по відношенню до іншої держави/груп держав у міжнародній торгівлі.

Для більш детального аналізу цього масштабного міжнародного економічного конфлікту спочатку розглянемо передісторію торговельно-економічної війни між Китаєм та США.

Так, у травні 2015 року Державна Рада Китайської народної республіки (КНР) ухвалила програму інноваційного розвитку «Зроблено в Китаї-2025». У цьому документі затверджено, що Китай має на меті через 10 років перевершити США за основними напрямками передових технологій. Програма вступила в дію 1 січня 2016 р.

Реалізація стратегії «Зроблено в Китаї – 2025» включає в себе два етапи:

1. У ході першого етапу планується підвищити якість виробництва в Китаї до стандартів якості виробництва таких країн, як Німеччина та Японія, і продовжити виконання цього плану у період 2025-2035 рр.
2. Другий етап буде спрямований на те, щоб Китай займав лідуючі позиції у світовій обробній промисловості у період 2035-2049 рр. (до 100-річчя утворення Китайської Народної Республіки) [4].

Згідно Стратегії національної безпеки США від 2017 року Китай було визначено як «стратегічний конкурент». Ця стратегія розглядає зростаючий економічний та науково-технічний потенціал Китаю як загрозу домінування США у світовій економіці та військовій справі [3].

Розглянемо хронологічний порядок торговельно-економічної війни США та Китаю та її наслідки для глобальної системи міжнародної торгівлі.

Президент США Д. Трамп у ході своєї передвиборчої кампанії критикував американо-китайські двосторонні торговельні відносини та наголошував, що економіка США зазнає великих втрат від умов цих двосторонніх торговельних відносин [5].

Торговельно-економічна війна почалася з того, що президент США Д. Трамп 23 січня 2018 року встановив 30% тариф на сонячні батареї, що ввозяться в США Китаєм. У березні 2018 року за підсумками розслідування торгового представника США було заявлено, що Китай використовує дискримінаційні практики, що завдають шкоди американській зовнішній торгівлі. Тому президент США ухвалив підготувати та опублікувати список мит, які будуть підвищені у зв'язку з підсумками розслідування, а також ініціювати розгляд за виявленими фактами в рамках СОТ та обміркувати заходи щодо обмеження інвестицій КНР у стратегічні галузі економіки США[5]. У квітні 2018 року було оголошено список приблизно на 1300 товарів, мита на ввезення яких з Китаю мають зрости на 25%. Список включав різноманітні товари – електроніку, запчастини для літаків, супутники, медичні товари, обладнання та інше. У відповідь Китай ввів додаткові мита на імпортовані з США м'ясо, фрукти та інші товари. США підкреслили, що введення митного тарифу було здійснено для захисту американського виробника та через звинувачення Китаю у порушенні інтелектуальних прав. Митні тарифи продовжувала вводити кожна держава у відношенні до один одного протягом півроку після цієї події. Таким чином, 23 серпня 2018 року Китай подав позив до СОТ [5].

У скарзі Китаю до СОТ йшлося, що дії США несумісні зі правилами СОТ, що регулюють торгівлю між державами-учасниками організації. Тоді представники США у СОТ заявили, що ці заходи стосуються питань національної безпеки, які «не підлягають розгляду чи вирішенню» шляхом урегулювання суперечок через СОТ [6].

У 2019-2020 рр. торговельно-економічна війна продовжилася. Незважаючи на досягнуту у січні 2020 року угоду про припинення подальшої ескалації тарифів, підвищення тарифів залишилися у силі.

У перший рік торговельно-економічної війни США підвищили тарифи на імпорт з Китаєм вартістю близько 350 млрд. дол.; Китай у відповідь підвищив тарифи на додаткові 100 млрд. дол. імпорту – вживати таких заходів у відповідь дозволяють правила СОТ [7].

Таким чином, взаємні обмеження на відповідні групи товарів, які вводяться США та Китаєм демонструють, що цей міжнародний економічний конфлікт є суперництвом двох наддержав за домінування на світовому ринку технологій та ін.

Протягом майже 60 років дії ГАТТ його ключові положення забороняли дискримінацію в міжнародній торгівлі серед його учасників. Відповідно до статті 1 ГАТТ, у якій зберігається положення про надання режиму найбільшого сприяння, держави-члени зобов'язані надавати товарам інших країн-членів режим не менш сприятливий, ніж той, що надається товарам із будь-якої іншої країни. Отже, жодна з країн не повинна встановлювати будь-які особливі торговельні переваги для інших країн, тобто проводити щодо них дискримінацію: усі країни знаходяться в рівних умовах і всі користуються благами, які їм надають будь-які заходи до зниження торгових бар'єрів [1, с.107].

Але сучасні політико-економічні відносини між такими державами, як США та Китай, явно суперечать базовим принципам Світової організації торгівлі та більше характеризують таке «співробітництво», як активне

протистояння із застосуванням методів тарифного та нетарифного впливу на іншу державу для досягнення своїх інтересів [1, с.108].

У доповіді World Economic Situation and Prospects as of mid-2018 Департаменту ООН з економічних та соціальних питань від 2018 року було вказано, що торговельно-економічна війна між США та Китаєм створює нестабільність та становить головну загрозу для світової економіки через сповільнення зростання світового ВВП [37, р.15].

Торговельно-економічна війна США та Китаю становить також загрозу функціонування СОТ. Взаємні обмеження чинять значний тиск на всі ринки, у тому числі й сировинних товарів, оскільки в конфлікт залучено весь ланцюжок виробництва [37, р.15].

Для більш детального аналізу торговельно-економічної війни необхідно розглянути окремо двосторонню торгівлю між Китаєм та США до початку та після початку протистояння між цими країнами.

Таким чином, спочатку розглянемо показники експорту та імпорту Китаю у США та США у Китай та торговельного балансу Китаю та США і США та Китаю з 2012 по 2021 рр. (рис.1-3).

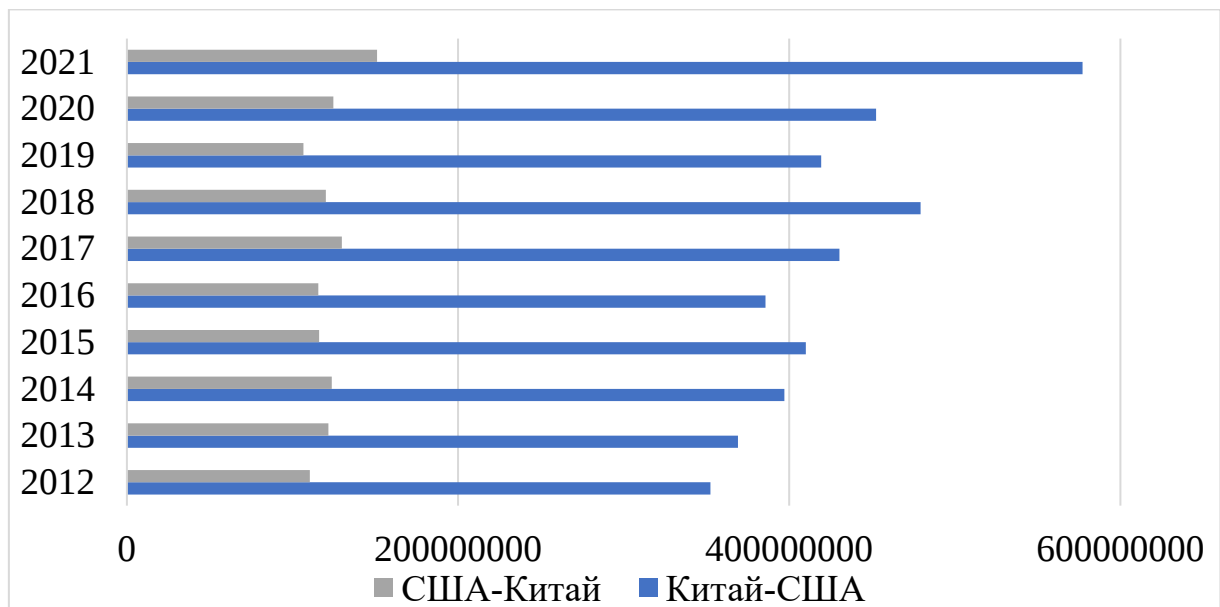

Рис. 1. Експорт Китаю у США та США у Китай млн дол. США у 2012-2021 рр.

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [10,24].

Згідно даних рис.1 у період з 2012-2021 рр. найбільший показник експорту Китаю у США був у 2021 році та склав 577125499,3 млн. дол. США, найменший показник був у 2012 році та склав 352438221 млн. дол. США.

Одразу ж після початку торговельно-економічної війни показник експорту Китаю у США у 2019 році почав зменшуватися у порівнянні з показниками 2018 року та склав 419322648,6 млн. дол. США. У 2018 році показник експорту складав 479278747,2 млн. дол. США.

Розглядаючи експорт США у Китай, варто зазначити, що найбільший показник експорту був у 2021 році та склав 151065177,4 млн. дол. США, найменший – 106626645,1 млн. дол. США у 2019 році, тобто у перший рік після початку торговельно-економічної війни.

Також можна зазначити, що показники експорту Китаю у США суттєво більше показників експорту США у Китай протягом 2012-2021 рр.

Стосовно імпорту Китаю у США, то як видно з рис. 2 найбільший показник імпорту був у 2021 році та склав 180971932,2 млн. дол. США, найменший – 123792114,9 млн. дол. США у 2019 році, тобто після початку торговельно-економічної війни.

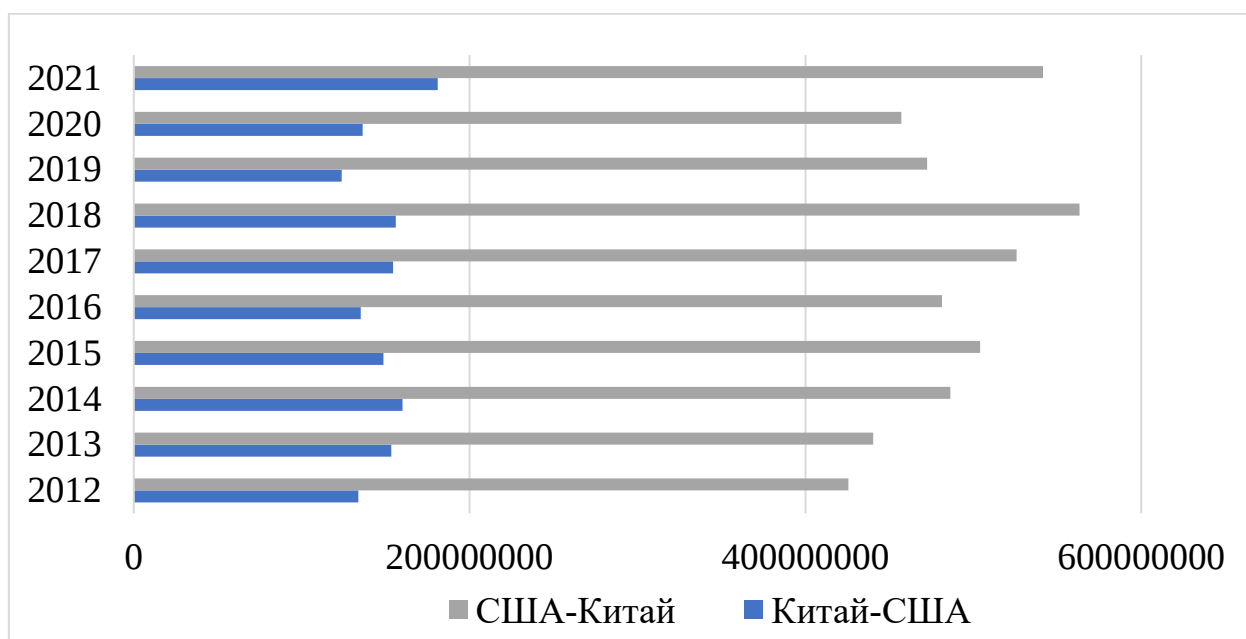
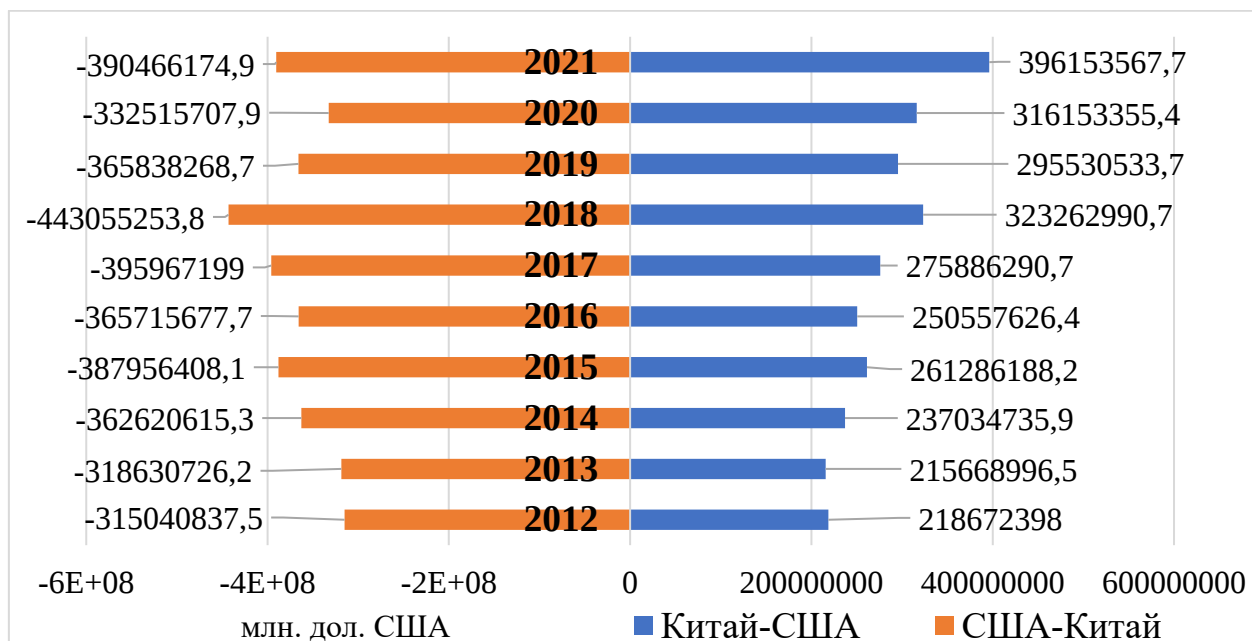

Рис. 2. Імпорт Китаю у США та США у Китай млн дол. США у 2012-2021 рр.

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [11,25].

Розглядаючи імпорт США у Китай, варто зазначити, що найбільший показник імпорту був у 2018 році та склав 563203120 млн. дол. США, найменший – 425557373,5 млн. дол. США у 2012 році.

Також можна зазначити, що показники імпорту китайських товарів у США суттєво більше протягом 2012-2021 рр., аніж імпорт американських товарів у Китай за цей же період.

**Рис. 3. Торговельний баланс США з Китаєм та Китаю з США
млн дол. США у 2012-2021 рр.**

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [12-21; 25-36].

Згідно даних рис. 3 можна побачити, що найменший показник торговельного балансу Китаю з США був у 2013 р. та склав 215668996,52 млн. дол. США, а найбільший у 2021 році – 396153567,69 млн. дол. США.

Найменший показник торговельного балансу США з Китаєм був у 2018 р. та склав (- 443055253,8) млн. дол. США, а найбільший був у 2012 році – (- 315040837,5) млн. дол. США. Найменший показник торговельного балансу США з Китаєм був саме у 2018 році, коли почалася торговельно-економічна війна між цими державами.

Варто зазначити, що згідно рис. 3 сальдо торговельного балансу США з Китаєм є негативним і це означає, що імпорт Китаю у США переважає над

експортом. Також у зв'язку із цим відбувалося значне збільшення притоку іноземної валюти у Китай. Тобто за весь проаналізований час у період з 2012 по 2021 рр. у двосторонній торгівлі між США та Китаєм є великий торговельний дефіцит на користь Китаю.

Згідно вищевказаним даним, можна зробити висновок, що двосторонній торговельний оберт зменшився у 2018-2019 рр. після початку торговельно-економічної війни. Існує вже тривала тенденція у американо-китайських двосторонніх торговельних відносинах: Китай має позитивне торгове сальдо у торгівлі з США, а США у торгівлі з Китаєм – негативне. Таким чином, Китай має більше прибутку у двосторонній торговельних відносинах з США навіть в умовах торговельно-економічної війни.

У результаті торговельно-економічної війни у 2018-2019 рр. США зменшили близько 18% імпорту своєї країни, що еквівалентно 2,6% ВВП країни; заходи у відповідь Китаю зменшили 11% його імпорту, що еквівалентно 3,6% його ВВП. Тарифи були введені у багатьох галузях промисловості обох країн. США підвищили вартість двох третин всіх товарів, оподатковуваних митами [23].

Проте, після підписання угоди про припинення подальшої ескалації тарифів у 2020 році у період пандемії COVID-19 двосторонні торгівельні відносини мали тенденцію до поліпшення, тобто експорт та імпорт між цими наддержавами збільшувався.

Так, у 2020 році експорт між Китаєм та США став 452492876,3 млн. дол. США, а у 2021 році став 577125499,3 млн. дол. США, а у 2019 році – 419322648,6 млн. дол. США. Стосовно експорту США у Китай то, у 2019 році він склав 106626645,1 млн. дол. США, а у 2020 році вже 124648507,6 млн. дол. США та у 2021 році – 151065177,4 млн. дол. США.

Імпорт Китаю у США в 2019 році після початку торговельно-економічної війни склав 123792114,9 млн. дол. США, у 2020 році – 136339521 млн. дол. США та 2021 році – 180971932,2 млн. дол. США. У 2019

році імпорт США у Китай склав 472464913,7 млн. дол. США, у 2020 році – 457164215,5 млн. дол. США, у 2021 році – 541531352,2 млн. дол. США.

Незважаючи на торговельно-економічну війну між США та Китаєм, ці наддержави продовжували розвивати свої двосторонні торговельні відносини. США та Китай не можуть перервати двосторонні торговельні відносини між собою тому, що йдеться про великий оберт товарів у глобальній системі міжнародної торгівлі. Якщо ці двосторонні торговельні відносини зупиняться, то у глобальній системі міжнародної торгівлі буде колапс через внутрішнє пересичення ринків товарів у США та Китаю. Відповідно, у міжнародних економічних відносинах цей колапс приведе до масштабної економічної кризи та суттєвому спаду світової економіки. Це означитиме великі коливання цін на відповідні товари у глобальній системі міжнародної торгівлі. І тому, цей міжнародний економічний конфлікт буде стримуватися обома сторонами, щоб остаточно не нашкодити всій системі в цілому. Торговельно-економічна війна буде вестися на тих ринках товарів, в яких Китай та США прагнуть досягнути першості та обігнати один одного у сфері торгівлі та отримати геополітичну першість у світі шляхом введення економічних мір по відношенню один до одного.

Торговельно-економічна війна між США та Китаєм вплинула і на економіку інших держав. Багато держав збільшили експорт у США тих товарів, на які для Китаю було запроваджено підвищені тарифи – це було очікувано у зв'язку з диверсифікацією торгівлі. Експортери також збільшили свої поставки до інших країн, тоді як їхній експорт до Китаю практично не постраждав від цієї війни [23].

Деякі країни заміняли китайський експорт, тоді як інші країни могли лише його доповнювати. Такі країни, як В'єтнам, Таїланд, Корея, Мексика отримали найбільші вигоди у глобальних ринках тих продуктів, торгівля якими між США та Китаєм скоротилася. Натомість у кількох країнах – Україні, Ізраїлі, Єгипті, Колумбії та Ірландії – спостерігалось відносне

зниження експорту товарів цільової групи; ще у двох країнах – Данії та Греції – змін не відбулося [23].

Наразі торговельно-економічна війна між США та Китаєм продовжується. Так, Національна оборонна стратегія США 2022 року, підтверджує основний висновок Національної оборонної стратегії США від 2018 року – визначальним чинником впливу на політику національної безпеки США буде стратегічне міждержавне протистояння. Саме ця стратегія визначає Китай як системний виклик для США [3].

Цей міжнародний економічний конфлікт може привести до того, що Китай та США створюватимуть дві великі інтеграційні коаліції (або блоки) у глобальній системі міжнародної торгівлі. Можуть з'явитися регіональні угруповання, де головуючою країною буде США та інші опозиційні регіональні угруповання, де Китай займатиме місце лідера. Всі інші країни будуть збиратися у те чи інше угруповання навколо цих держав для того, щоб мати вигоди та преференції у міжнародній торгівлі, адже Китай та США мають досить великі ринки збуту. Таким чином, глобальна система міжнародної торгівлі може поділитися на два великі торговельні блоки (або регіональні угруповання) – американський та китайський. Тому, система глобальної торгівлі зазнає великих трансформацій через зміни у світових інтеграційних процесах.

В свою чергу Китай вже почав створювати такий торговельний блок. Так, з 1 січня 2022 року вступив в силу договір про Всебічне регіональне економічне партнерство (ВРЕП) (анг. Regional Comprehensive Economic Partnership, (RCEP)). Спочатку до цієї регіональної угоди залучилися десять держав: Австралія, Брунея-Даруссалама, Камбоджа, Китай, Японія, Лаос, Нова Зеландія, Сінгапур, Тайланд і В'єтнам. Потім до ВРЕП приєдналися Республіка Корея 1 лютого 2022 року, Малайзія – 1 березня 2022 року, Індонезія – 2 січня 2023 року та Філіппіни – 2 червня 2023 року. На сьогодні ВРЕП є найбільшою у світі зоною вільної торгівлі за сукупним розміром ВВП.

Угода про всебічне регіональне економічне партнерство (ВРЕП, RCEP) між 14 державами у сукупності складає 30% світової економіки [22].

За свою сучасну історію Китай як третя економіка світу після США та Євросоюзу не підписувала багатосторонні торговельні угоди, і тим більше із Японією. Угода дозволить торговельним партнерам в Азії отримати доступ на ринки один одного та знизити мита на товари, що потенційно сприятиме прискоренню економічного зростання та підвищення рівня життя, особливо найбіднішим країнам регіону. Проте ВРЕП поки що не складає конкуренцію за торговельним оборотом іншим великим зонам вільної торгівлі у світовій економіці – північноамериканською між США, Канадою та Мексикою (НАФТА), яка зазнала суттєвих змін у 2020 році та ЄС [22].

Так, 1 липня 2020 року набрав чинності новий Тристоронній договір про вільну торгівлю між США, Канадою та Мексикою (United States – Mexico – Canada Agreement), (USMCA). Він замінив підписану у 1994 році угоду про зону вільної торгівлі НАФТА. Нові правила угоди стосуються питань інтелектуальної власності, торгівлі продукцією автомобільної промисловості, сільськогосподарськими товарами та цифровими продуктами, торгівлі послугами, захисту навколишнього середовища, регулювання трудових відносин [36].

Цілями укладання нової угоди для США стали скорочення торгового дефіциту та створення більшої кількості робочих місць у США. Зокрема, відповідно до цієї угоди, Канада надала ширший доступ на свої внутрішні ринки для сільськогосподарської продукції США. Нововведення торкнулися також металургійної галузі. У рамках трьохсторонньої торгівлі між державами-учасниками усередині зони вільної торгівлі USMCA, не менше 70% всієї сталі, алюмінію та скла, що використовуються при виробництві автомобілів, мають бути вироблені в Північній Америці. Загальна кількість всіх комплектуючих таких автомашин має бути не менше 75% американського виробництва (при НАФТА цей поріг становив 62,5%). Значно зросли квоти на

виробництво автотранспорту в Канаді та Мексиці – з 1,8 млн. до 2,6 млн. штук на рік [36].

Проте, у березні 2023 року стало відомо, що Японія запровадить обмеження експорту 23 видів устаткування виробництва напівпровідників після аналогічних обмежень із боку США проти Китаю. У липні 2023 року ці обмеження вступили в силу тому, що Японія уклала тристоронню угоду зі США та Нідерландами, яка значно обмежить можливості Китаю імпортувати обладнання. Це обладнання використовується для виробництва найсучасніших видів напівпровідників[8].

Таким чином, до торговельно-економічної війни Китаю та США стали приєднуватися інші держави. Вони, звісно, не є повноцінними учасниками міжнародного економічного конфлікту, але Японія входить у спільну зону вільної торгівлі ВРЕП з Китаєм і все ж таки вводить обмеження по відношенню до цієї наддержави-партнера. Тобто у 2023 році торговельно-економічний конфлікт між США та Китаєм розширився і це може ускладнити торговельні відносини всередині зоні вільної торгівлі не тільки між Китаєм та Японією, а й між іншими державами-учасниками ВРЕП. Це може поставити під загрозу існування міждержавних торговельних зав'язків всередині цієї зони вільної торгівлі. Поки що Японія підтримує США у торговельно-економічному конфлікті. І це також демонструє, що всередині цього інтеграційного об'єднання незважаючи на наміри держав мати преференції у міжнародній торгівлі між собою є суттєві протиріччя та велика конкуренція між державами у Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Таким чином, розвиток міжнародного ринку високотехнологічного обладнання за темпами зростання сповільняється.

Адже, як відомо, у США, Нідерландах та Японії розташовані найважливіші компанії, які виготовляють обладнання для виробництва мікросхем, наприклад, японська Tokyo Electron Ltd. та американська Applied Materials Inc [8]. Через нестабільні торговельні відносини між США і Китаєм

великі технологічні компанії будуть змушені перенести частину свого виробництва з Китаю в інші країни Азії [8].

Це означає, що інші країни Азії матимуть суттєві вигоди від торговельно-економічної війни між США та Китаю, наприклад, у збільшенні нових робочих місць на своїх ринках праці.

У серпні 2023 року президент США Дж. Байден підписав указ, що обмежує американські інвестиції у високотехнологічні галузі Китаю. Він захоплює сектори розробки напівпровідників, мікроелектроніки, квантових технологій і штучного інтелекту. Компанії повинні повідомляти про такі інвестиції, а деякі з цих інвестицій будуть заборонені [7].

У травні 2024 року стало відомо, що починається новий етап торговельно-економічної війни між США та Китаєм. США та Євросоюз вважають, що їхні «зелені галузі» опинилися під загрозою через політику субсидування у Китаї, і тому вони попередили, що відреагують обмеженням імпорту. Китай, у свою чергу, подав скаргу у СОТ на дискримінаційні заходи проти китайської продукції в кліматичному законі, підписаному президентом США Джо Байденом: «Про зниження інфляції». Наразі Китай займається «масштабною державною підтримкою» виробництва сонячних панелей, електромобілів та акумуляторів [7].

Сьогодні Китай виробляє майже 80% світових сонячних панелей, 60% вітряних турбін та 60% електромобілів та акумуляторів [7].

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, результатом торговельно-економічної війни США та Китаю є сповільнення темпів зростання світової економіки у період з 2018-2019 рр. Також великим потрясінням світової економіки у 2020 році стала пандемія COVID-19. Тому, можна віднести торговельно-економічну війну та пандемію COVID-19 до основних факторів нестабільності глобальної системи міжнародної торгівлі. Сьогодні глобальна система міжнародної торгівлі зазнає великих трансформацій не тільки через структурні зміни на ринках збуту, а й все ж таки через посилення інтеграційних процесів, насамперед, у Азіатсько-

Тихоокеанському регіоні. Як відомо, держави цього регіону і так є учасниками багатьох інтеграційних об'єднань. Але саме торговельно-економічна війна між США та Китаєм сприятиме ще більшому поглибленню інтеграційних процесів у регіоні. Проте, торговельно-економічна війна продемонструвала, що всередині інтеграційних угруповань Азії теж можуть бути протиріччя. Японія сумісно з Нідерландами ввела проти Китаю обмежувальні міри. Тобто, беручи до уваги те, що Японія з Китаєм на іншими державами входить у зону вільної торгівлі ВРЕП, можна зробити висновок, що усередині цієї зони вільної торгівлі ще не вибудовували тісні торговельні зв'язки між собою. І все ж таки посилення інтеграційних процесів у Азіатсько-Тихоокеанському регіоні буде основною тенденцією у міжнародних економічних відносинах у найближчі десятиріччя через те, що держави у цьому регіоні вже давно встали на шлях інтеграції та їх прагнення об'єднатися задля більш вигідних умов багатосторонньої торгівлі.

Інтеграційні процеси також посилюються на континенті Північної Америки. В умовах торговельно-економічної війни між США та Китаєм зона вільної торгівлі НАФТА зазнала значних трансформацій. Наразі вона називається USMCA.

Тобто, станом на початок 2024 року торговельно-економічна війна між США та Китаєм продовжується. На сьогодні спостерігається суттєва географічна переорієнтація високотехнологічних світових ринків у інші країни Азії. Проте США через свої протекціоністські міри несуть великі витрати к рамах цього масштабного міжнародного економічного конфлікту. У 2024 році у торговельно-економічній війні Китаю та США вже беруть участь не тільки інші країни, а й такі інтеграційні угруповання як ЄС, які прагнуть знизити економічний розвиток Китаю та зменшити його долю та вплив у глобальній системі міжнародної торгівлі.

Якщо протекціоністські міри США по відношенню до Китаю будуть посилюватися у найближчі роки, то глобальна система міжнародної торгівлі може не тільки може розділитися на два торговельні блоки або угруповання

(або коаліції), а й зазнає ще більших змін структура цієї системи. Це означає, що відповідні групи товарів не будуть більше поставлятися у США чи Китай, а будуть переорієнтовані на інші ринки збуту.

Також варто зауважити, що торговельно-економічна війна між США та Китаєм склала великий прецедент у міжнародних економічних відносинах. Це означає, що у майбутньому у глобальній системі міжнародної торгівлі можуть виникнути міжнародні економічні конфлікти на у основі торговельних спорів між іншими державами та може привести до перегляду правил СОТ та утворенню колізій у сфері регулювання міжнародної торгівлі. На сьогодні для такої організації як СОТ торговельно-економічна війна є викликом.

Саме тому, торговельно-економічну війну між США та Китаєм необхідно досліджувати задля прогнозування перспектив розвитку глобальної системи міжнародної торгівлі та інтеграційних процесів у світі, а також функціонування СОТ та інших світових торговельних організацій.

Література

1. Довгаль О.А. Імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів : колективна монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 528 с.
2. Набула чинності одна з найбільших у світі угод про вільну торгівлю
URL: https://export.gov.ua/news/3613-nabula_chinnosti_odna_z_naibilshikh_u_sviti_ugod_pro_vilnu_torgivliu (дата звернення: 10.05.2024)
3. Національна оборонна стратегія США 2022 року: основні положення, оцінки і наслідки для України URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/natsionalna-oboronna-stratehiya-ssha-2022-roku-osnovni> (дата звернення: 10.05.2024)
4. Сердечний О.В. Китайська стратегічна програма «Зроблено в Китаї – 2025»

URL: <https://sinologist.com.ua/serdechnyj-o-v-kytajska-strategichna-programa-zrobleno-v-kytai-2025/> (дата звернення: 10.05.2024)

5. Трамп проти Китаю: чим ризикує Україна в американо-китайській торговій війні URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/tramp-protiv-kitaya-riskuet-ukraina-amerikano-1567610539.html> (дата звернення: 11.05.2024)

6. У Японії почали діяти обмеження на експорт передового обладнання для виробництва чіпів до Китаю URL: <https://zn.ua/ukr/TECHNOLOGIES/u-japoniji-pochali-dijati-obmezhennja-eksport-peredovoho-obladnannja-dlja-virobnitstva-chipiv-do-kitaju.html> (дата звернення: 29.04.2024)

7. Через що розгорається нова торгова війна між США та Китаєм URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/kitay-subsiduye-zeleni-tehnologiji-yak-vidreaguvali-ssha-50417811.html> (дата звернення: 15.05.2024)

8. Японія вслід за США обмежує експорт технологій для напівпровідників URL:

<https://www.epravda.com.ua/news/2023/03/31/698635/> (дата звернення: 11.05.2024)

9. Korstiens J., Korstiens M. Trade Wars. 2005. 464 p.

10. China Exports by country and region in US\$ Thousand 1992-2021 URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/StartYear/1992/EndYear/2021/TradeFlow/Export/Partner/ALL/Indicator/XPRT-TRD-VL> (дата звернення: 20.04.2024)

11. China Imports by country and region in US\$ Thousand 1992-2021 URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/StartYear/1992/EndYear/2021/TradeFlow/Import/Partner/ALL/Indicator/MPRT-TRD-VL> (дата звернення: 20.04.2024)

12. China trade balance, exports and imports by country and region 2012 URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2012/TradeFlow/EXPIMP> (дата звернення: 20.04.2024)

13. China trade balance, exports and imports by country and region 2013 URL:

<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2013/TradeFlow/EXPIMP> (дата звернення: 20.04.2024)

14. China trade balance, exports and imports by country and region 2014
URL:<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2014/TradeFlow/EXPIMP> (дата звернення: 20.04.2024)

15. China trade balance, exports and imports by country and region 2015
URL:<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2015/TradeFlow/EXPIMP> (дата звернення: 20.04.2024)

16. China trade balance, exports and imports by country and region 2016
URL:<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2016/TradeFlow/EXPIMP> (дата звернення: 20.04.2024)

17. China trade balance, exports and imports by country and region 2017
URL:<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2017/TradeFlow/EXPIMP> (дата звернення: 20.04.2024)

18. China trade balance, exports and imports by country and region 2018
URL:<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2018/TradeFlow/EXPIMP> (дата звернення: 20.04.2024)

19. China trade balance, exports and imports by country and region 2019
URL:<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2019/TradeFlow/EXPIMP> (дата звернення: 20.04.2024)

20. China trade balance, exports and imports by country and region 2020
URL:<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2020/TradeFlow/EXPIMP> (дата звернення: 20.04.2024)

21. China trade balance, exports and imports by country and region 2021
URL:<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2021/TradeFlow/EXPIMP> (дата звернення: 20.04.2024)

22. Regional Comprehensive Economic Partnership Agreement (RCEP)
URL: <https://www.dfat.gov.au/trade/agreements/in-force/rcep> (дата звернення: 10.05.2024)

23. The 'bystander effect' of the US-China trade war URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/bystander-effect-us-china-trade-war> (дата звернення: 12.05.2024) 8

24. United States Exports by country and region in US\$ Thousand 1992-2021 URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/StartYear/1992/EndYear/2021/TradeFlow/Export/Partner/ALL/Indicator/XPRT-TRD-VL> (дата звернення: 20.04.2024)

25. United States Imports by country and region in US\$ Thousand 1992-2021 URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/StartYear/1992/EndYear/2021/TradeFlow/Import/Partner/ALL/Indicator/MPRT-TRD-VL> (дата звернення: 20.04.2024)

26. United States trade balance, exports and imports by country 2012 URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2012/TradeFlow/EX PIMP/Partner/by-country> (дата звернення: 19.04.2024)

27. United States trade balance, exports and imports by country 2013 URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2013/TradeFlow/EX PIMP/Partner/by-country> (дата звернення: 19.04.2024)

28. United States trade balance, exports and imports by country 2014 URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2014/TradeFlow/EX PIMP/Partner/by-country> (дата звернення: 19.04.2024)

29. United States trade balance, exports and imports by country 2015 URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2015/TradeFlow/EX PIMP/Partner/by-country> (дата звернення: 19.04.2024)

30. United States trade balance, exports and imports by country 2016 URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2016/TradeFlow/EX PIMP/Partner/by-country> (дата звернення: 19.04.2024)

31. United States trade balance, exports and imports by country 2017 URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2017TradeFlow/EXP IMP/Partner/by-country> (дата звернення: 19.04.2024)

32. United States trade balance, exports and imports by country 2018 URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2018/TradeFlow/EX-PIMP/Partner/by-country> (дата звернення: 19.04.2024)
33. United States trade balance, exports and imports by country 2019 URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2019/TradeFlow/EX-PIMP/Partner/by-country> (дата звернення: 19.04.2024)
34. United States trade balance, exports and imports by country 2020 URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2020/TradeFlow/EX-PIMP/Partner/by-country> (дата звернення: 19.04.2024)
35. United States trade balance, exports and imports by country 2021 URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2021/TradeFlow/EX-PIMP/Partner/by-country> (дата звернення: 19.04.2024)
36. United States-Mexico-Canada Agreement URL: <https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/united-states-mexico-canada-agreement> (дата звернення: 11.05.2024)
37. World Economic Situation and Prospects as of mid-2018. (United Nations publication, Sales No. E.18.II.C.2) 187 pp. URL: [WESP_2018_Mid-year_Update.pdf](#) (дата звернення: 16.05.2024)

References

1. Dovhal', O.A. (2022), *Imperatyvy rozvytku mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn v umovakh hlobal'nykh vyklykiv* [Imperatives of the development of international economic relations in the conditions of global challenges], V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine.
2. Business Export direction (2022), “One of the world's largest free trade agreements entered into force”, available at: https://export.gov.ua/news/3613-nabula_chinnosti_odna_z_naibilshikh_u_sviti_ugod_pro_vilnu_torgivliu (Accessed: 10.05.2024).
3. National institute for strategic studies (2022), “The US National Defense Strategy of 2022: main provisions, assessments and consequences for

Ukraine”, <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/natsionalna-oboronna-stratehiya-ssha-2022-roku-osnovni> (Accessed: 10.05.2024).

4. Serdechnyi, O.V. (2017), “Chinese strategic program “Made in China” – 2025”, Ukraine association of sinologists, available at: <https://sinologist.com.ua/serdechnyj-o-v-kytajska-strategichna-programa-zrobleno-v-kytayi-2025/> (Accessed: 10.05.2024).

5. RBC-Ukraine (2019), “Trump vs. China: what does Ukraine risk in the US-China trade war”, available at: <https://www.rbc.ua/ukr/news/tramp-protiv-kitaya-riskuet-ukraina-amerikano-1567610539.html> (Accessed: 11.05.2024).

6. ZN-UA (2023), “Restrictions on the export of advanced equipment for the production of chips to China began to apply in Japan”, available at: <https://zn.ua/ukr/TECHNOLOGIES/u-japoniji-pochali-dijati-obmezhennja-eksport-peredovoho-obladnannja-dlja-virobnitstva-chipiv-do-kitaju.html> (Accessed: 29.04.2024).

7. The new voice of Ukraine (2024), “Why a new trade war between the United States and China is escalating”, available at: <https://nv.ua/ukr/opinion/kitay-subsiduye-zeleni-tehnologiji-yak-vidreaguvali-ssha-50417811.html> (Accessed: 15.05.2024).

8. Ukrainska Pravda (2023), “Japan follows the US in restricting exports of semiconductor technology”, available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/03/31/698635/> (Accessed: 11.05.2024).

9. Korstiens, J. and Korstiens, M. (2005), Trade Wars.

10. World integrated trade solution (2024), “China Exports by country and region in US\$ Thousand (1992-2021)”, available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/StartYear/1992/EndYear/2021/TradeFlow/Export/Partner/ALL/Indicator/XPRT-TRD-VL> (Accessed: 20.04.2024).

11. World integrated trade solution (2024), “China Imports by country and region in US\$ Thousand (1992-2021)”, available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/StartYear/1992/EndYear/2021/TradeFlow/Import/Partner/ALL/Indicator/XPRT-TRD-VL>

ear/2021/TradeFlow/Import/Partner/ALL/Indicator/MPRT-TRD-VL (Accessed: 20.04.2024).

12. World integrated trade solution (2024), “China trade balance, exports and imports by country and region (2012)”, available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2012/TradeFlow/EXPIMP> (Accessed: 20.04.2024).

13. World integrated trade solution (2024), “China trade balance, exports and imports by country and region (2013)”, available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2013/TradeFlow/EXPIMP> (Accessed: 20.04.2024).

14. World integrated trade solution (2024), “China trade balance, exports and imports by country and region (2014)”, available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2014/TradeFlow/EXPIMP> (Accessed: 20.04.2024).

15. World integrated trade solution (2024), “China trade balance, exports and imports by country and region (2015)”, available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2015/TradeFlow/EXPIMP> (Accessed: 20.04.2024).

16. World integrated trade solutions (2024), “China trade balance, exports and imports by country and region (2016)”, available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2016/TradeFlow/EXPIMP> (Accessed: 20.04.2024).

17. World integrated trade solutions (2024), “China trade balance, exports and imports by country and region (2017)”, available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2017/TradeFlow/EXPIMP> (Accessed: 20.04.2024).

18. World integrated trade solutions (2024), “China trade balance, exports and imports by country and region (2018)”, available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2018/TradeFlow/EXPIMP> (Accessed: 20.04.2024).

19. World integrated trade solutions (2024), “China trade balance, exports and imports by country and region (2019)”, available at <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2019/TradeFlow/EXPIMP> (Accessed: 20.04.2024).

20. World integrated trade solutions (2024), “China trade balance, exports and imports by country and region (2020)”, available at <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2020/TradeFlow/EXPIMP> (Accessed: 20.04.2024).

21. World integrated trade solutions (2024), “China trade balance, exports and imports by country and region (2021)”, available at <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2021/TradeFlow/EXPIMP> (Accessed: 20.04.2024).

22. Australian Government of Foreign Affairs and Trade (2022), “Regional Comprehensive Economic Partnership Agreement (RCEP)”, available at: <https://www.dfat.gov.au/trade/agreements/in-force/rcep> (Accessed: 20.04.2024).

23. VoxEu (2023), “The ‘bystander effect’ of the US-China trade war”, available at: <https://cepr.org/voxeu/columns/bystander-effect-us-china-trade-war> (Accessed: 20.04.2024).

24. World integrated trade solutions (2024), “United States Exports by country and region in US\$ Thousand (1992-2021)”, available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/StartYear/1992/EndYear/2021/TradeFlow/Export/Partner/ALL/Indicator/XPRT-TRD-VL> (Accessed: 20.04.2024).

25. World integrated trade solutions (2024), “United States Imports by country and region in US\$ Thousand” (1992-2021), available at: URL:<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/StartYear/1992/EndYear/2021/TradeFlow/Import/Partner/ALL/Indicator/MPRT-TRD-VL> (Accessed: 20.04.2024).

26. World integrated trade solutions (2024), “United States trade balance, exports and imports by country” (2012), available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2012/TradeFlow/EXPIMP/Partner/by-country> (Accessed: 19.04.2024).

27. World integrated trade solutions (2024), “United States trade balance, exports and imports by country” (2013), available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2013/TradeFlow/EXPIMP/Partner/by-country> (Accessed: 19.04.2024).

28. World integrated trade solutions (2024), “United States trade balance, exports and imports by country (2014)”, available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2014/TradeFlow/EXPIMP/Partner/by-country> (Accessed: 19.04.2024).

29. World integrated trade solutions (2024), “United States trade balance, exports and imports by country (2015)”, available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2015/TradeFlow/EXPIMP/Partner/by-country> (Accessed: 19.04.2024).

30. World integrated trade solutions (2024), “United States trade balance, exports and imports by country (2016)”, available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2016/TradeFlow/EXPIMP/Partner/by-country> (Accessed: 19.04.2024).

31. World integrated trade solutions (2024), “United States trade balance, exports and imports by country (2017)”, available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2017TradeFlow/EXPIMP/Partner/by-country> (Accessed: 19.04.2024).

32. World integrated trade solutions “United States trade balance, exports and imports by country (2018)”, available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2018/TradeFlow/EXPIMP/Partner/by-country> (Accessed: 19.04.2024).

33. World integrated trade solutions “United States trade balance, exports and imports by country (2019)”, available at:

<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2019/TradeFlow/EXPIMP/Partner/by-country> (Accessed: 19.04.2024).

34. World integrated trade solutions “United States trade balance, exports and imports by country (2020)”, available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2020/TradeFlow/EXPIMP/Partner/by-country> (Accessed: 19.04.2024).

35. World integrated trade solutions “United States trade balance, exports and imports by country (2021)”, available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2021/TradeFlow/EXPIMP/Partner/by-country> (Accessed: 19.04.2024).

36. Office of the United States Trade Representative (2022) “United States-Mexico-Canada Agreement”, available at: <https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/united-states-mexico-canada-agreement> (Accessed: 11.05.2024).

37. World Economic Situation and Prospects as of mid-2018. (United Nations publication, Sales No. E.18.II.C.2) 187 pp., available at: [WESP_2018_Mid-year_Update.pdf](#) (Accessed: 16.05.2024).

Стаття надійшла до редакції 20.05.2024 р.